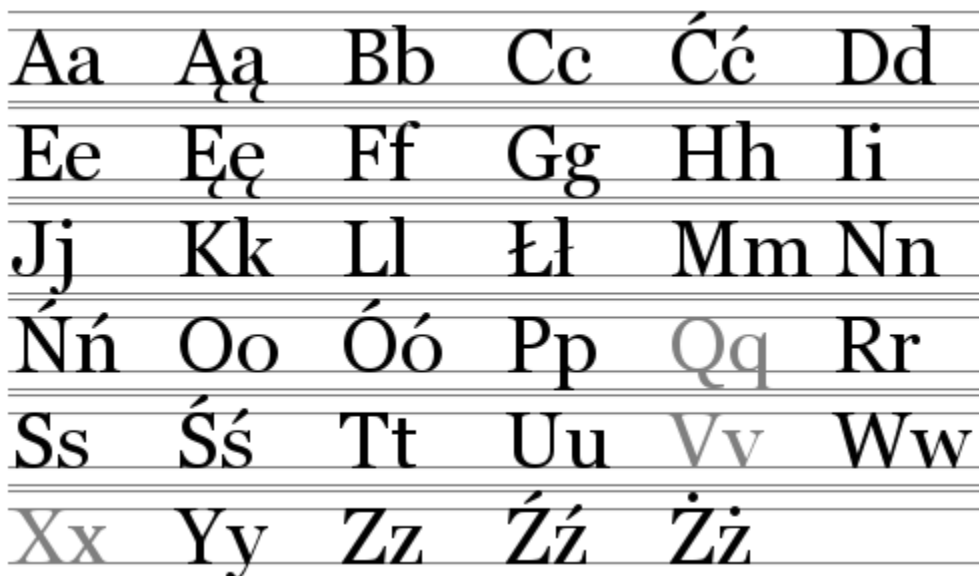

Alfabet polski

Dwuznaki:

- CH choroba – zapisuje se také jako *h*, např. hala
- CZ czysty, czytać
- DZ dzwon, pieniądze
- DŹ gwóźdź, dziś
- DŻ dżem, dżinsy
- RZ krzak, morze
- SZ szalik, zobaczysz

Samogłoski:

ustne: a, e, i, y, o, u (ó)

i – y: mimo, pisać, wino, nogi, ręki czysty, szyć, żywy, żyto

ó: król, ogórek, móc, ósmy, góra, wóz

nosowe: a, ę

nosówka przed szczelinowymi (s, z, sz, ż, ś, ź, f, w, ch, h):
wasy, brązowy, zakąska, język, gęsty

końcowa pozycja: idę na pocztę, nie chcę, widzę kobietę
idą, chcą, z moją matką

zapożyczenia: awans, enzym, komfort, instytut, rysztoł, sztuka

Wymowa nosówek:

Pozycja przed:	ę	ą
p, b	-em- tępy, zęby	-om- ząb, trąba
t, d, c, dz, cz	-en- skręt, pęd, ręce, międzynarodowy, klęczeć	-on- kąt, prąd, idący, urządzenie, wylączyć
ć, dź	-eń- pięć, krawędź	-oń- ciągnąć, sądzić
k, g	-eŃ- ręka, łęg	-oŃ- mąka, naciągać
s, z, sz, ź, ś, ż, (f), w, ch, (h)	-ę- męski, język, węszyć, węże, część, więzień, węch	-ą- wąs, brązowy, Zbąszyń, dążyć, przekąsić, gałąź, wachać
ł, łą	-e- wzięli, wzięła	-o- wział
wygłos	-e (-ę) idę, matkę	-ą idą, matką

Spółgłoski:

h handel, hamulec, inhalacja
ł łaska, łódka, łuk, pleć, chłop

	nagłos, wygłos, ś + K	ś + I + K	ś + I + V
ś (si)	światło, śmierć, uśmiech	siwy, silny	sierpień, siewny
ź (zi)	źrenica, źródło, wyraźny	zima, nizina	ziemia, ziolo
ć (ci)	ćma, ćwierć, robić	cicho, ciskać	ciemny, ciało
dź (dzi)	dźwięk, dźwig, niedźwiedź	dziś, dziwny	dzień, działać
ń (ni)	koń, broń, końcowy	niski, nikt	nieść, niania

rz	nagłos:	ż: rzecz, rzadki
	między samogłoskami:	ż: morze, wierzyć
	po dźwięcznych:	ż: drzewo, grzech
	przed dźwięcznymi:	ż: drzwi, grzbiet
	wygłos:	ś: malarz, korytarz
	po bezdźwięcznych:	ś: krzyk, przeszkadzać, krzepki
	przed bezdźwięcznymi:	ś: gorzki

Akcent: stały, na 2. sylabie od końca wyrazu

akcent na 3. sylabie od końca:

- formy 1. i 2. osoby liczby mnogiej czasu przeszłego, np. ro-**bi**-liś-my, czy-**ta**-liś-cie
- formy liczby pojedynczej oraz 3. osoby liczby mnogiej trybu przypuszczającego, zro-**bił**-bym, czy-**tał**-by, zro-**bi**-li-by
- formy liczebników od 400 do 900, **czte**-ry-sta, **pię**-ciu-set, **o**-siem-set
- zapożyczenia, zwłaszcza zakończone na -yka, -ika, np. **fi**-zy-ka, gra-**ma**-ty-ka, ma-te-**ma**-ty-ka, **kro**-ni-ka, re-**pu**-bli-ka

akcent na 4. sylabie od końca:

- formy 1. i 2. osoby liczby mnogiej trybu przypuszczającego, zro-**bi**-li-byś-my, czy-**ta**-li-byś-cie

Ćwiczenia

I. ą, ę

Gęsty, wąski, ręczny, brązowy, wąż, kubek z wodą, idą z matką, talerz z zupą, idę na pocztę, jadę z panią Marią, trąbić, ciągnę, oni mówią z nauczycielką, język, ząb, zęby, tępy, imię, mąka, bęben, gęś, wachać, chęć, głęboki, skąpy, postęp, kąt, skręt, początek, zajęty, gorący, prędko, wachać, skąd, rączka, pączek, sędzia, minąć, więzienie, zamknąć, potęga, łąka, pięć, piąty, ręka, pstrąg, tęgi, dokąd, stanęła, przysnęła, zaczął, zaczęli, rozpoczął, rozpoczęli, minął, minęli.

II. grupy samogłoskowe

Geografia, Portugalia, fotografia, naiwny, historia, filologia, Holandia, zaimek, lilia, mania, linia, Austria, armia, filozofia, roić się, boi się, boisz się, na szyi, Szwajcaria, Japonia.

III. h

Halina, Hindus, Henryk, herbata, hodować, hala, hokej, hotel, hrabia, humor, ohyda, Sahara, rehabilitacja, huta, hamulec, hol, heroiczny, hetman, hiena, hieroglif, higiena, honor, hormon, horror, hortensja, hulajnoga, humanista, husyta, huzar, hydrant, hydraulik, hymn, hydroelektrownia.

IV. ł

Ładunek, ława, łowca, łódka, łyk, łydka, łyza, chłodny, dosłowny, zupełny, kłamstwo, ołówek, płyta, spłonąć, upał, łuk, władza, małpa, gołąb, kozioł, mały, pół, pełny, łatwy, łazienka,

ławnik, łobuz, łodyga, łopata, łopian, łoś, osioł, łożko, łuska, łyżka, łyżwy, łysy, wełna, kocioł.

V. środkowojęzykowe

Jesień, najeżdźca, kilometr, siedmiolatek, gwoździak, dzisiaj, dzięcioł, dzieciństwo, siedzący, jakość, ludność, gips, siewny, oziębica, cielesny, dwieście, kisiel, ciągłość, sierota, ciasto, zielnik, ciśnienie, sieć, kiść, siedziba, kilogram, sielski, cukier, śmierć, ciężenie, kitka, Giewont, świadomość, ciecza, śledź, środek, cięża, ślepy, ośmiornica, siekać, klosik, zielony, macierz, ciągnik, Kielce, zimny, ginięcie, dziura, niedźwiedź, siedmiodniowy, kimono, ćwierć, średni, kwiecień, cielęcina, siekiera, kielich, październik, niedziela, obudzić, sierpień, dzikus, jezioro, ziemia, sienny, ziarno, cień, siedlisko, ziele, ciało, magiel, kisić, cielęcina, rozcieńczalnik, bodziec, nieść, cichy, śpiewać, cielę, dziecko.

VI. przedniojęzykowo-działowe

Szary, budżet, czeszczyzna, chrząszcz, oczyszczalnia, francuszczyzna, zwłaszcza, szczytać, włoszczyzna, szarża, czynsz, szantaż, Szczebrzeszyn, czerwczyk, chrabąszcz, szczyt, szczupak, Dżakarta, drżący, szczelina, szczebel, futrzany, szczypiorek, szczoteczka, wczasowicz, sczyszczony, zużyty, szaszłyk, szybkostrzelny, szernieć, częściowy, uszkodzenie, skrzydło, wjeżdżać, chrząstka, drożdże, Tadżykistan, dżungla.

VII.

Przystanek, rzeczpospolita, rzeczownik, trzaskać, wyrzut, sprzedaż, skrzypce, zrzeczenie, narzeczona, marzyciel, chrzan, przód, przychodnia, grzmot, cukrzyca, skrzydło, krzak, skrzyżowanie, krzesło, mistrz, sprzedasz, rzut, przebój, urząd, drzewo, przyjemny, przymiotnik, kołnierz, futrzany, grzecznie.

VIII. zmiękczone

Piast, piana, Białystok, klimat, diabetyk, piramida, wiek, bitwa, miasto, lipiec, aria, pies, filozofia, wigilia, hiacynt, kobieta, widok, oficer, Monachium, biuletyn, biuro, Halina, telewizja, miedza, piołun, liana.

IX. sonora w grupie spółgłoskowej w wygłosie

Żubr, kadr, piosnka, teatr, latorośl, mógł, szyfr, baśń, wiatr, umysł, rytm, blizn, myśl, akr, tembr, cykl, Cypr, bóbr, pasm, pism, taśm, wapń, pleśń, siostr, Tatr, spektakl, schudł.

X.

długi pociąg, długa historia, krótki dzień, ładny język, miły gość, mocna herbata, chodź ze mną, jedziemy nad morze, cieszę się życiem, wychodzić za mąż, przystojny mężczyzna, pięćset żołnierzy, twórczy umysł, pół ogórka, szeroki korytarz, wiem o tobie, tysiąc wymówek, siwe wąsy, brzydkie dziecko, sztuka jest wieczna, duże szczęście, siedzę na krześle, teatr miejski, rozmawiam z koleżanką, lecą gołębie, wziął dwie książki, smaczne pączki, jedzie z Wrocławia, najinteligentniejszy pies, czerwone drzwi, już zaczęli, zmarłem na kość, gorzka kawa, niezwykła rzecz, świetnie się czuję, zimny wiatr, złe chęci, zgrabna sąsiadka, smaczna rzodkiewka, duży mózg, olbrzymia dżdżownica, ćwiartka masła, czeski rząd, wstrętny dziad, głośna strzelanina, niewielki chrabąszcz, wysoki szczebel, zielone dęby

XI.

Jerzy Andrzejewski	Stanisław Staszic
Eliza Orzeszkowa	Maria Jasnorzewska
Stanisław Barańczak	Jarosław Iwaszkiewicz
Barbara Radziwiłłówna	Małgorzata Musierowicz
Czesław Miłosz	Zygmunt Krasiński
Tadeusz Różewicz	Bolesław Leśmian
Krzysztof Kieślowski	Kazimierz Wierzyński
Wisława Szymborska	Bogumiła Wieczorkiewicz
Zbigniew Beksiński	Andrzej Szczypiorski
Marek Hłasko	Władysław Jagiełło

XII.

wije – wyje	klasa – klasie
piasek – pasek	noga – nogi
buzia – burza	mała – miała
Kasia – kasza	łaska – laska
pana – panna	pleć – pleć
leki – lekki	łuk – luka
wózki – łuski	wóz – wozie

liść – list	nos – nosie
cień – dzień	cytat – czytać
ciapki – czapki	jedzą – jeżdżą
ładni – ładny	miła – mila
piana – pana	głos – głosie
szyja – czyja	wiedza – wieża

XIII.

cały	ciasny	czarny
centrum	ciało	czystość
cukier	ćwiek	człowiek
sen	siano	szosa
sanie	siedem	szereg
smok	sierpień	szerokość
zebra	zimno	żona
złoto	ziarno	życie
zdrowie	ziele	żołnierz
dzwon	dzień	dżokej
dzban	dziób	dżungla
dzwonnica	dzisiejszy	dżinsy

XIV.

Ten słoń nazywa się Bombi.
Ma trąbę, lecz na niej nie trąbi.
Dlaczego? Nie bądź ciekawy!
To jego prywatne sprawy.

Czarna krowa w kropki bordo
gryzła trawę, kręcąc mordą.
Kręcąc mordą i rogami
gryzła trawę wraz z jaskrami.

Papuzko, papuzko,
Powiedz mi coś na uszko.
Nic ci nie powiem, boś ty plotkarz,
Powtórzysz każdemu, kogo spotkasz.

XV.

Mężczyźni wyginęli. Od biedy można jeszcze znaleźć męża, ale mężczyzna mający czas dla kobiety i pragnący z nią rozmawiać przestał istnieć.

Kobiety wierzą, że ubierają się dla mężczyzn, ale naprawdę ubierają się dla kobiet, żeby wprawić się nawzajem w zdziwienie.

Tym widzom, którzy nas widzą po raz pierwszy, jesteśmy winni kilka słów wyjaśnień. Tym uczestnikom, którzy przychodzą regularnie, życzymy sercem i duszą dobrej zabawy. A teraz na przekór przesądom, normom i zwyczajom wszyscy stają i się rozbierają.

XVI.

Lepiej złamać obie nogi,
Niż miejscowe jeść pierogi.

Lepiej mieć życiorys brzydkie,
niż miejscowe jadać frytki.

Lepiej w głowę dostać drągiem,
niż się tutaj raczyć pstrągiem.

Lepiej mieć horyzont wąski,
niż zamawiać tu zakąski.

Lepszy na biegunie grób,
niż z bufetu zimny drób.

Lepiej zwichnąć życia oś,
niż tu skonsumować coś.

Lepiej wynieść się z osiedla,
niż tu przełknąć choćby knedla.

Lepszy ku przepaści marsz,
Niż z tych naleśników farsz.

Lepsze dno w jeziorze Wdzydze,
niż spożyte tutaj rydze.

Lepszy głód w więziennym lochu,
niż firmowe piure z grochu.

Lepsze zębów wypadanie,
niż warzywne tutaj danie.

Lepiej wyjść niedojadając,
jeśli w jadłospisie zając.

Lepiej w domu zjeść konserwę,
niż mieć tutaj w życiu przerwę.

Lepszy szwagier wolnomularz,
niż węgierski tutaj gulasz.

Lepsza ciotka striptizerka,
niż podane tu żeberka.

Lepiej wuj recywidysta,
Niż z tej karczmy wódka czysta.

Lepszy aferzysta teść,
niżbyś miał tu flaki jeść.

(W. Szymborska: *Rymowanki dla dużych dzieci*)

XVII.

Pewien żarłok nie nazarty
raz wygłodniał nie na żarty.

I wywiesił szyld na płocie
że ochotę ma na płocie.

Tutaj na brak ryb narzeka,
bo daleko rybna rzeka.

Więc się zgłosił pewien żebrak
i rzekł żarłokowi, że brak
płoci, karpi oraz śledzi,
ale rzeki pilnie śledzi,
i gdy tylko będzie w stanie

to o świcie z łóżka wstanie,
po czym ruszy na Pomorze
i w zdobyciu ryb pomoże...
Odtąd żarłok nasz jedynie
zamiast smacznych ryb je dynie.

(J. Ficowski: *Dziwna rymowanka*)

XVIII. akcent

Podręcznik, czterysta, komputer, osiemset, biblioteka, telefon, polityka, kupowaliśmy,
czwartek, klinika, pytanie, mechanika, zrobiliśmy, czytaliście, trzysta, prosilibyśmy,
dziewczyna, fizyka, żelazko, tańczyli, logika, listopad, praktyka, czekali, akustyka,
rysowaliście.